

CEZAÎ KONULARDA ULUSLARARASI ADLÎ İŞBİRLİĞİ KANUNU TASARISI

GENEL GEREKÇE

Uluslararası adlî işbirliği, bir devletin yetkili adlî mercilerinin diğer bir devletin adlî mercileri adına yerine getirdiği işlemlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Cezaî konularda uluslararası adlî işbirliği, temel olarak adlî yardımlaşma (istinabe), suçluların iadesi (geri verme), soruşturma ve kovuşturmanın devri, infazın devri ve hükümlülerin nakli konularını kapsamaktadır.

Günümüzde toplumlararası sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin yoğunlaşması ile teknolojik yeniliklerin ve özellikle bilişim sistemlerinin sağladığı kolaylıklar, sınıraşan suçların artışına ve bu alanda yeni suç türlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu durum, suçun soruşturulmasını ve failin cezalandırılmasını zorlaştırdığından devletlerin adlî alanda daha yoğun işbirliğinde bulunmalarını zorunlu kılmaktadır. Suç ve suçlularla daha etkin bir şekilde mücadele ihtiyacı, uluslararası adlî işbirliği alanında, başta Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi çatısı altında olmak üzere, birçok milletlerarası anlaşmanın akdedilmesine yol açmıştır.

Ülkemiz, cezaî konularda uluslararası adlî işbirliğinin önemini bilincinde olarak, bu alanda Birleşmiş Milletlerin ve Avrupa Konseyinin hazırlamış olduğu, başta Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi, Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi, Hükümlülerin Nakline Dair Sözleşme, Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi, Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi, Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme, Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme ve Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi gibi birçok milletlerarası anlaşmaya taraf olmuştur.

Çok taraflı bu anlaşmalara ilaveten ülkemiz, Amerika Birleşik Devletleri, Fas, Hindistan, İran, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kazakistan, Kırgızistan, Kuveyt, Mısır, Moğolistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan, Tunus, Türkmenistan, Umman ve Ürdün başta olmak üzere pek çok ülkeyle cezaî konularda ikili adlî işbirliği anlaşması imzalamıştır.

Anayasanın 90 ıncı maddesinin beşinci fıkrası gereğince, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmünde olduğundan, bu belgeler iç hukukumuzda doğrudan hüküm doğurmaktadır.

Uluslararası adlî işbirliği alanında zamanın koşullarına göre imzaladığımız birçok anlaşma bulunmakla birlikte, söz konusu anlaşma hükümlerinin yeterince açık olmaması veya hükümlerinin farklılık arz etmesi uygulamada çeşitli zorluklarla karşılaşılmasına veya zaman içinde farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Mukayeseli hukuk incelendiğinde; uluslararası adlî işbirliği alanında akdedilen anlaşmaların iç hukuka yansıtılmasını sağlamak ve uygulamada ortaya çıkabilecek sorunların önüne geçebilmek amacıyla uluslararası adlî işbirliği alanında müstakil kanunî düzenlemelerin hayata geçirildiği görülmektedir.

Buna karşın, iç hukukumuzda yer alan normatif düzenlemeler incelendiğinde, cezaî konularda uluslararası adlî işbirliği alanını bütüncül olarak düzenleyen bir kanun bulunmamaktadır. Suçluların geri verilmesine ilişkin düzenleme, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinde; hükümlülerin nakline ilişkin düzenleme ise 8/5/1984 tarihli ve 3002 sayılı Türk Vatandaşları Hakkında Yabancı Ülke Mahkemelerinden

ve Yabancılar Hakkında Türk Mahkemelerinden Verilen Ceza Mahkumiyetlerinin İnfazına Dair Kanunda yer almaktadır. Bu düzenlemelerin dışında kanunlarımızda uluslararası adli işbirliğine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Konuya ilişkin hükümler, farklı kanunlarda dağınık biçimde yer almakta, kanun düzenlemelerinde açıklık bulunmayan hususlarda, uygulamaya yol göstermek amacıyla çeşitli genelgeler çıkartmak suretiyle mevcut boşluklar giderilmeye çalışılmaktadır. Uluslararası adli işbirliği alanında özel bir kanunî düzenlemenin bulunmaması, uygulamada aksaklıklara sebep olabilmekte ve bu müessesesinin yeterince etkin kullanılamamasına yol açabilmektedir.

Tasarıyla, cezaî konularda uluslararası adli işbirliği alanında taraf olduğumuz milletlerarası anlaşma hükümlerinin iç hukukta uygulanmasının kolaylaştırılması ve konuyla ilgili dağınık mevzuat hükümlerinin bir araya toplanarak uygulayıcılara yol gösterilmesi amaçlanmaktadır.

Tasarıyla ayrıca, soruşturma veya kovuşturmanın devri ile rızaya dayalı iade usulü gibi mevzuatımızda daha önce düzenlenmemiş uluslararası adli işbirliği müesseselerine yer verilerek, bu konulara ilişkin mevzuat ihtiyacı da karşılanmaktadır.

Ülkemiz ile Avrupa Birliği arasında devam etmekte olan “Vize Serbestisi Diyalogu” süreci kapsamında “Vize Serbestisi Yol Haritası”nda yer alan ülkemize ait yükümlülükler arasında adli işbirliğine ilişkin hususlar da bulunmaktadır. Cezaî konularda uluslararası adli işbirliği alanında özel bir kanunî düzenleme yapılması, “Vize Serbestisi Diyalogu” sürecinin tamamlanması ve ülkemiz ile Avrupa Birliği arasında yürütülmekte olan üyelik hedeflerine ulaşılması ve bu çerçevede Birlik müktesebatının karşılanması açısından da önem taşımaktadır.

Uluslararası belgeler, mukayeseli hukuk örnekleri ve ülkemiz ihtiyaçları ışığında hazırlanan Tasarıyla, uluslararası düzeyde suçla mücadele ve suçluların yargılanması ile cezalarının infazını sağlamak üzere cezaî konularda uluslararası adli işbirliğinin usul ve esaslarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle, Kanunun amaç ve kapsamı belirlenmektedir.

Kanunun amacı, cezaî konularda uluslararası adlî işbirliğinin usul ve esaslarının düzenlenmesidir. Mevzuatımızda cezaî konularda uluslararası adlî işbirliği alanını düzenleyen müstakil bir kanun bulunmamaktadır. Bu husus, uygulamada aksaklıklara sebep olabilmekte ve bu müessesesinin yeterince etkin kullanılmasına engel olmaktadır.

Cezaî konularda uluslararası adlî işbirliği, temel olarak adlî yardımlaşma, suçluların iadesi, soruşturma ve kovuşturmanın devri, infazın devri ve hükümlülerin nakli konularını kapsamaktadır. Kanunun kapsamı bu çerçevede belirlenmiş ve adlî işbirliğinin usul ve esasları düzenlenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Türkiye'nin taraf olduğu adlî işbirliğine ilişkin milletlerarası andlaşmalar ile diğer kanun hükümlerinin saklı olduğu belirtilmektedir.

MADDE 2- Maddeyle, Kanunda yer alan bazı kavramlar tanımlanmaktadır.

MADDE 3- Tasarıyla Adalet Bakanlığı Merkezî Makam olarak belirlenmiş olup maddeyle, Merkezî Makamın görev ve yetkileri düzenlenmektedir. 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanunun 13/A maddesinde Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görevleri arasında Merkezî Makam olarak yerine getirilecek faaliyetler düzenlenmiştir. Tasarıyla öngörülen yeni düzenlemeler karşısında, Merkezî Makamın görev alanı ve çerçevesinin yeniden belirlenmesi ihtiyacı doğmuştur.

Maddenin birinci fıkrasında, Merkezî Makamın, yabancı devletlerin adlî işbirliği taleplerinin kabulü, Türk adlî mercilerince yabancı devlet makamlarına gönderilecek taleplerin uygunluğu ve uygulanacak adlî işbirliğinin türü ile izlenecek yöntem hakkında karar vermeye görevli ve yetkili olduğu belirtilmektedir. Merkezî Makam söz konusu görev ve yetkilerini milletlerarası andlaşmalarda yer alan hükümler ile müteakabiliyet ilkesi çerçevesinde Kanunda ve ilgili kanunlarda yer alan düzenlemelere göre yerine getirecektir.

Uluslararası adlî işbirliği taleplerinin değerlendirilmesinde müteakabiliyet ilkesinin her zaman göz önünde tutulacağı birinci fıkrada belirtilmektedir. Yabancı bir devletle ülkemiz arasında adlî işbirliği andlaşması bulunsun veya bulunmasın, bu ilke her zaman gözetilecektir. Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı bir devletle ülkemiz arasında hukukî ve fiilî müteakabiliyet bulunmaması halinde, adlî işbirliği talebinin yerine getirilmesi, talep eden devletin Türkiye'nin aynı konuya ilişkin adlî işbirliği taleplerini karşılamayı garanti etmesi şartına bağlanabilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yabancı bir devletin adlî işbirliği talebinin yerine getirilmesinde Merkezî Makam tarafından yabancı makamlardan teminat istenmesi veya yapılacak işlemin şarta bağlanması hususu düzenlenmektedir. Uygulamada, Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 11 inci maddesinde yer alan düzenleme doğrultusunda, iade talebinde bulunulan ülkede ölüm cezası bulunması hâlinde, ilgili ülkeden bu cezanın infaz edilmeyeceğine dair yeterli teminat verilmesi talep edilmekte, teminat verilmediği takdirde iade talepleri reddedilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, yabancı devletlerce ileri sürülen şartlar veya istenen teminatlara ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Buna göre, Merkezî Makamın, yargı yetkisine giren hususlar hariç olmak üzere, yabancı devletlerce ileri sürülen şartları kabul edebileceği veya istenen teminatı verebileceği, Merkezî Makamca kabul edilen şartlar veya verilen teminatların adlî makamları bağlayıcı nitelikte olduğu düzenlenmektedir. Yargı yetkisine giren hususların hariç tutulduğu, fıkra metninde özellikle vurgulanmıştır. Dolayısıyla Merkezî Makam yargı yetkisine giren hususlarda şart kabul edemeyecek veya teminat veremeyecektir.

Maddenin beşinci fıkrasında, yabancı devletler tarafından yapılan adli işbirliği talebinin yerine getirilmesi nedeniyle tazminat ödenmesi durumunda, Merkezî Makamın ödenen tazminatı yabancı devletten talep edebileceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında, adli işbirliği talebine esas teşkil eden suçun ağırlığı ile talebin yerine getirilmesi için sarf edilecek emek, mesai ve masraf arasında açık orantısızlık bulunması veya talebin, yabancı bir devletin mutad olarak yerine getirmekten imtina ettiği işlemlere ilişkin olması hâlinde, Merkezî Makamın talebi geri çevirebileceği düzenlenmektedir. Yabancı bir devletin mutad olarak yerine getirmekten kaçındığı bir işleme ilişkin hazırlanan adli yardımlaşma evrakının, yabancı devlet diline tercüme ettirilmesi ve bu devlete ulaştırılmasıyla harcanacak gereksiz emek, mesai ve masrafın önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 4- Düzenlemeyle, yabancı devletlerin adli işbirliği taleplerinin reddedilebileceği sebepler belirlenmektedir. Maddede belirtilen ret sebepleri, ülkemizin taraf olduğu 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi ve diğer ilgili milletlerarası andlaşmalar dikkate alınarak düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer verilen “egemenlik hakları”, “millî güvenlik”, “kamu düzeni” ve “devletin diğer temel çıkarları” gibi ret sebepleri, uluslararası alanda tereddütsüz olarak kabul edilmektedir. Nitekim, ülkemizin taraf olduğu 1959 tarihli Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin 2 nci maddesinin (b) bendinde, uluslararası adli işbirliği taleplerinin reddine ilişkin düzenlemede aynı sebeplere yer verilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde, talebe konu fiilin sırf askerî suç, düşünce suçu, siyasî suç veya siyasî suçla bağlantılı bir suç olması hâlinde adli işbirliği talebinin reddedilebileceği hüküm altına alınmaktadır. Askerî suçların kapsamı dışında tutulduğu Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin 2 nci maddesinin (a) bendi ile Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 3 üncü maddesi ve diğer ilgili milletlerarası andlaşmalarda siyasî suç veya siyasî suçla bağlantılı suçlar özel ret sebebi olarak kabul edilmektedir. Adli işbirliğinin bir türü olan suçluların iadesi yönünden bu ret sebebi, Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasında da düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde yer verilen ret sebepleri ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin diğer milletlerarası andlaşmalar dikkate alınarak düzenlenmiştir.

MADDE 5- Maddeyle, yabancı adli yardım talepleri Türk adli makamlarınca yerine getirilirken uygulanacak usul hükümleri belirlenmektedir. Buna göre, adli işbirliği talepleri yerine getirilirken Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan özel hükümler öncelikle uygulanacak, düzenleme bulunmayan hallerde ise 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine müracaat edilecektir. Türk adli makamlarınca, ülkemizin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümlerini saklı tutan 1 inci maddenin üçüncü fıkrasının amir hükmü de gözetilecektir.

MADDE 6- Maddede, adli işbirliği kapsamında yabancı devlet tarafından temin edilen bilgi ve belgelerin işbirliği talebinin dışında kullanılabilmesinin koşulları “hususilik kuralı” temelinde belirlenmektedir. Bu çerçevede, maddenin birinci fıkrasında, yabancı devletten sağlanan bilgi ve belgelerin, kural olarak ancak adli işbirliği talebine dayanak teşkil eden soruşturma veya kovuşturma ya da infaz işlemleri kapsamında kullanılabilmesi, bu kapsam dışında kullanılabilmesi için gönderen devletin izin vermesi gerektiği ifade edilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise birinci fıkradaki düzenlemenin istisnalarına yer verilerek, izne gerek bulunmayan haller belirlenmektedir. Fıkra düzenlemesiyle, talebe konu suçun hukukî vasfının değişmesi veya adli işbirliği işleminden sonra yeni şüpheli veya sanıkların soruşturma veya kovuşturmayaya dâhil edilmesi ya da talebe konu suçla ilgili bilgi ve belgelerin bu suçla bağlantılı olan hukuk davalarında kullanılmasının gerekli olması hallerinde izin aranmayacağı hükme bağlanmaktadır.

MADDE 7- Cezaî konularda uluslararası adli yardımlaşma süreci, ülkemizin taraf olduğu Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi ve ikili anlaşmalarda genel hatlarıyla düzenlenmiştir. Konunun ayrıntıları, devletlerin iç mevzuatındaki düzenlemelere bırakılmıştır. Maddeyle, Türk adli mercilerinin cezaî konulardaki adli yardımlaşma taleplerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Cezaî konularda uluslararası adli işbirliğinin, bir devletin yetkili adli mercilerinin diğer bir devletin adli mercileri adına yerine getirdiği işlemlerin tümünü kapsamı nedeniyle, maddenin birinci fıkrasında, Türk adli mercilerinin soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılması ya da verilen mahkûmiyet kararlarının yerine getirilmesi için ihtiyaç duyduğu her konuda yabancı devletten adli yardımlaşma talebinde bulunabilmesini düzenlemektedir.

Birinci fıkranın (a) bendinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde adli yardımlaşma talebinden önce, delillerin korunması amacıyla yabancı devletten geçici tedbirlerin alınmasının istenebileceği düzenlenmektedir. Böylelikle, adli yardımlaşma talebinin yabancı adli mercilere iletilmesi sürecinde delillerin kaybolmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Birinci fıkranın (b) bendinde, tebligata ilişkin adli yardımlaşma taleplerindeki kısıtlayıcı veya zorlayıcı ihtarlarla ilgili düzenleme yapılmaktadır. Muhakeme sürecindeki kısıtlayıcı veya zorlayıcı tedbirler, devlet egemenliğinin bir sonucu olup, her devlet bunu kendi mülkî sınırları içerisinde kullanabilmektedir. Dolayısıyla tebliğ işlemi hangi devletin adli mercii yapıyorsa, kısıtlayıcı veya zorlayıcı tedbirlerde de bu devlet adli mercilerinin takdiri belirleyici olmaktadır. Nitekim, bazı devletlerce meşruhat ihtiva eden tebligat talepleri sırf bu nedenle yerine getirilmemektedir. Düzenlemeyle, Türk adli mercileri tarafından hazırlanan tebligata ilişkin adli yardımlaşma taleplerinde, kısıtlayıcı veya zorlayıcı tedbirlere yer verilmeyeceği belirtilerek, bu sorunun aşılması amaçlanmaktadır.

Birinci fıkranın (c) bendinde, Türk adli mercilerinin, adli yardımlaşma talebiyle birlikte gerekli görmesi hâlinde, işlemin yerine getirilmesi sırasında yabancı devlette hazır bulunma talebinde bulunabileceği düzenlenmektedir. Hazır bulunma yöntemiyle, soruşturma veya kovuşturma makamlarının, başka ülkede ifadeleri alınacak veya sorgusu yapılacak kişileri huzurlarında görmeleri, bunların tutum ve davranışlarını gözlemleyebilmeleri, imkân tanınan ölçüde yargısal işlemlere katılabilmeleri ve bu şekilde “doğrudan doğruyalık/yüz yüzelik” ilkesi gerekliliklerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Birinci fıkranın (ç) bendinde, yabancı devlet adli mercilerinin, adli yardımlaşma talebini kendi hukukuna uygun olarak yerine getireceği ve yapılan işlemin Türk hukuku bakımından da geçerli sayılacağı düzenlenmektedir. Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında ve ülkemiz tarafından imzalanan ikili anlaşmalarda benzer düzenlemeler bulunmaktadır. Devletlerin farklı hukuk sistemlerinin bulunması sebebiyle, adli yardımlaşma talepleri, yardım istenen devletçe, ancak kendi mevzuatında öngörülen usullere uygun olarak yerine getirilebilmektedir. Bu durum, yapılan işlemin talep eden devlet hukuku bakımından da geçerli sayılmasını zorunlu kılmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında ise mevcut bir ceza soruşturması veya kovuşturması sırasında Türk adli mercilerinin, yabancı bir devletin ceza soruşturması başlatmasına veya adli yardımlaşma talebinde bulunmasına neden olabilecek bilgileri öğrenmesi hâlinde, bu

bilgilerin kendi soruşturmalarına veya kovuşturmalarına hâlel getirmemesi şartıyla ilgili devlete iletilmek üzere Merkezî Makama bildirebileceği düzenlenmektedir. Bu bildirimde, yabancı devletin talebi aranmamaktadır. Uluslararası adli işbirliğinde anlık bilgi paylaşımı olarak bilinen bu husus, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin Ek 2 Protokol (CETS 182) 11 inci maddesinde yer almaktadır.

MADDE 8- Maddeyle, yabancı adli mercilerin cezaî konulardaki adli yardımlaşma taleplerinin, Türk adli mercileri tarafından yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmektedir.

Birinci fıkranın (a) bendinde, yabancı devlet adli yardımlaşma taleplerinin Türk hukukuna uygun olarak yerine getirileceği düzenlenmektedir. Yabancı devlet tarafından adli yardımlaşma talebinin yerine getirilmesinde özel bir usulün talep edilmesi hâlinde, bu usulün talepten önce belirtilmesi gerekir. Söz konusu özel usul, Türk hukukuna aykırı olmamak kaydıyla uygulanabilecektir. Adli yardımlaşma taleplerinin, talep edilen devlet hukukuna göre yerine getirilebileceği hususu, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında ve ülkemiz tarafından imzalanan ikili anlaşmalarda da yer almaktadır.

Birinci fıkranın (b) bendinde, Türk adli mercilerinin, yabancı adli yardımlaşma taleplerini kısmen veya tamamen reddetme ve gerek görülen hallerde ek bilgi veya belge talebinde bulunma yetkisi düzenlenmektedir. Adli yardımlaşmaya dayanak teşkil eden çok taraflı ve ikili milletlerarası anlaşmalarda veya Tasarının 4 üncü maddesinde yer verilen ret sebeplerinin varlığı hâlinde, adli yardımlaşma talepleri, Türk adli mercilerince gerekçe gösterilmek suretiyle kısmen veya tamamen reddedilecektir.

Birinci fıkranın (c) bendinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, adli yardımlaşma talebi iletilmeden önce yabancı devletin, delillerin korunması amacıyla geçici tedbirlerin alınmasını isteyebileceği düzenlenmektedir. Bu şekilde, adli yardımlaşma talebinin Türk adli mercilerine iletilmesi sürecinde delillerin kaybolmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Geçici tedbirler, Türk hukuku uyarınca incelenecek ve değerlendirilecektir. Ayrıca, yabancı devletin adli yardımlaşma talebinin, geçici tedbirin alındığı tarihten itibaren kırk gün içinde Merkezî Makama ulaşmaması hâlinde, geçici tedbirlerin yetkili makam veya merciler tarafından derhal kaldırılacağı belirtilerek, işlemlerin sürüncemede kalmasının ve ilgililerin mağduriyetine sebebiyet verilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Birinci fıkranın (ç) bendinde yapılan düzenlemeyle, yabancı adli mercilerce yürütülen ceza soruşturması veya kovuşturması çerçevesinde arama veya elkoyma isteklerini içeren adli yardımlaşma taleplerine konu olan suçun, iadeye elverişli suçlardan olması gerektiği belirtilmektedir. Söz konusu düzenleme yapılırken ülkemizin Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesinin 5 inci maddesinin birinci fıkrasına koyduğu çekince dikkate alınmaktadır. Bu çerçevede, adli yardımlaşmaya konu fiilin ülkemizde ve talep eden devlette karşılıklı olarak suç olarak tanımlanmış olması ve bu suçun iadeye elverişli suçlardan olması şartları aranmaktadır. Düzenlemeyle ayrıca, talep üzerine elkonulan malvarlığı değerleri ile taşınmaz, hak ve alacaklarla ilgili olarak Türk adli mercilerinin yılda en az bir defa talep eden devletten tedbirin devamının istenip istenmediğine ilişkin bilgi talep edeceği düzenlenerek; cevap gelmemesi hâlinde ilgililerin mağduriyetine sebebiyet vermemek için tedbirin kaldırılmasına imkân sağlanmaktadır.

Birinci fıkranın (d) bendinde, yabancı bir devletten gelen tebligat talebinde, ilgilisi hakkında kısıtlayıcı veya zorlayıcı tedbir uygulanacağına ilişkin ihtar bulunması hâlinde, talebin reddedileceği düzenlenmektedir. Bu şekilde tebligat muhatabının, beklenmedik bir durumla karşılaşmaması, adli yardımlaşma talebinin, münhasıran tebligata konu istem kapsamında yerine getirilmesi, böylelikle hukukun evrensel ilkeleriyle bağdaşır bir adli yardımlaşmanın gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Birinci fıkrasının (e) bendinde, yabancı adlî mercilerin gerekli görmesi hâlinde, adlî yardımlaşma talebiyle birlikte işlemin yerine getirilmesi sırasında ülkemizde hazır bulunmayı isteyebileceği belirtilmektedir. Hazır bulunma yöntemiyle, soruşturma veya kovuşturma makamlarının, ülkemizde ifadeleri alınacak veya sorgusu yapılacak kişileri huzurlarında görmeleri, bunların tutum ve davranışlarını gözlemleyebilmeleri, imkân tanınan ölçüde yargısal işlemlere katılabilmeleri ve bu şekilde “doğrudan doğrualık/yüz yüzelik” ilkesi gerekliliklerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Birinci fıkranın (f) bendinde ise kişi hakkında Türk mahkemelerince verilir kesinleşen bir mahkûmiyet veya beraat hükmü bulunması ya da suçun affa veya zamanaşımına uğramış olması hâlinde, aynı fiille ilgili olarak yabancı devletlerce yapılan adlî yardımlaşma taleplerinin yerine getirilmeyebileceği düzenlenmektedir. Söz konusu hüküm, ceza hukukunun evrensel ilkelerinden olan “ne bis in idem” kuralının bir yansımasıdır.

MADDE 9- Maddeyle, görüntülü ve sesli iletişim tekniklerinin uluslararası adlî yardımlaşmada kullanılabilmesi imkânı düzenlenmektedir. Yargılama faaliyetlerinin temel önceliklerinden biri, usul ekonomisi dâhilinde davaların süratli ve en az giderle sonuçlandırılmasıdır. Bu husus, Anayasanın 141 inci maddesinin dördüncü fıkrasında; “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.” şeklinde belirtilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 58 inci, 180 inci ve 196 ncı maddelerinde görüntü ve ses aktarma teknolojilerinin yargılama faaliyetlerinde kullanılmasına imkân sağlanmıştır. Düzenlemeyle, adlî yardımlaşma taleplerinin gerek talep eden, gerekse talep edilen devlet olarak görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılması yoluyla yerine getirilebilmesine imkân sağlanmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında, ikinci ve üçüncü fıkralardan farklı olarak bu işlemlerin, yerine getiren devletin yetkili makam veya mercilerinin yönetimi altında ve bu devletin hukuku uyarınca yürütüleceği düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, Türkiye ile yabancı devlet arasında milletlerarası anlaşmanın varlığı hâlinde, Türk adlî mercileri tarafından yabancı makamlardan adlî yardımlaşmanın görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle yerine getirilmesinin istenmesi durumunda, bu talebin Türk adlî mercilerinin yönetimi altında ve Türk hukuku uyarınca yürütüleceği düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Türkiye ile yabancı devlet arasında milletlerarası anlaşmanın varlığı hâlinde, yabancı adlî merciler tarafından Türk adlî mercilerinden adlî yardımlaşma talebinin görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle yerine getirilmesinin istenmesi durumunda, bu talebin yabancı adlî mercilerin yönetimi altında ve bu ülke hukuku uyarınca yürütüleceği düzenlenmektedir.

Birinci fıkrada, adlî yardımlaşma talep edilen ülke hukuku uygulanmakta iken, ikinci ve üçüncü fıkralarda, iki ülke arasında milletlerarası bir anlaşmanın bulunması kaydıyla işlem, talep eden ülke yönetimi altında ve bu ülke hukukuna uygun olarak yerine getirilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, yabancı adlî makamların taleplerinin yerine getirilmesi sırasında Türk adlî mercilerinin hazır bulunacağı ve Türk hukukunun temel ilkelerinin ihlal edilmemesi hususunun gözetileceği hüküm altına alınmaktadır.

İkinci ve üçüncü fıkralar çerçevesinde adlî yardımlaşma talebinin görüntülü ve sesli iletişim tekniği kullanılmak suretiyle yerine getirilmesine ilişkin daha detaylı düzenlemeler, Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlî Yardım Avrupa Sözleşmesinin Ek 2 Protokolünün (CETS 182) 9 uncu maddesinde yer almaktadır.

MADDE 10- Suçluların iadesi kavramı ve süreci, Türkiye'nin taraf olduğu Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi ve ikili sözleşmelerde genel hatlarıyla düzenlenmiştir. İade sürecine ilişkin gerçekleştirilecek işlemlerin ayrıntıları, devletlerin iç mevzuatındaki düzenlemelere bırakılmıştır.

Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinde "iade" hususu "geri verme" şeklinde ifade edilerek, maddede sadece Türkiye'den yabancı devlete iade usulü düzenlenmiştir. Bununla birlikte mezkûr madde, iade kurumunun ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılayamamaktadır. Bu durum uygulamada belirsizliklere ve farklılıklara neden olmaktadır.

Maddede, Türkiye'den yabancı devlete iade hususu düzenlenmektedir. Bu kapsamda, yabancı ülkede işlenen bir suç nedeniyle bu ülkenin adli mercileri tarafından yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılması ya da mahkûmiyet hükümlerinin infaz edilebilmesi amacıyla yapılacak iade konusu açıklanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, soruşturma veya kovuşturma aşamasında iadenin, hem talep eden devlet hem de Türk hukukuna göre üst sınırı bir yıl veya daha fazla hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlar bakımından mümkün olabileceği belirtilmektedir. Mahkûmiyet kararlarının infazı için yapılacak iade ise hükmolunan cezanın en az dört ay hürriyeti bağlayıcı bir ceza olması koşuluna tabi tutulmaktadır. İadesi istenen kişinin birden fazla suçun faili olması durumunda, bu suçlardan bazılarının cezasının belirtilen sürelerin altında kalması halinde dahi birlikte iadeye konu edilebileceği düzenlenmektedir. Söz konusu düzenleme Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi hükümleriyle uyumludur.

Maddenin üçüncü fıkrasında, aynı kişi hakkında birden fazla devlet tarafından eş zamanlı olarak nitelendirilebilecek iade talebinin bulunması halinde izlenecek usul belirlenmektedir. Bu kapsamda taleplerin öncelik sıralamasının; suçların ağırlığı, işlendiği yer, taleplerin geliş sırası, kişinin vatandaşlığı ve yeniden iade edilme ihtimali gibi şartlar göz önünde bulundurularak Merkezî Makam tarafından belirleneceği düzenlenmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinin sekizinci fıkrasındaki mer'i hükme yer verilmektedir.

MADDE 11- Maddeyle, yabancı devletin iade talebinin kabul edilmeyeceği haller düzenlenmektedir.

Birinci fıkranın (a) bendinde, Anayasanın 38 inci maddesinin son fıkrasıyla uyumlu bir düzenleme yapılmaktadır. Aynı düzenleme Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinde de yer almaktadır. Buna göre, Türkiye, Uluslararası Ceza Divanına üye olana kadar hiçbir şekilde vatandaşını başka bir ülkeye iade etmeyecektir. Bununla birlikte, yabancı devletin iade talebine konu eylemler nedeniyle Türkiye'de, bu kişi hakkında Türk Ceza Kanununun 11 inci maddesi hükmü uyarınca soruşturma başlatılabilecektir.

Birinci fıkranın (b) bendiyle, iade edilecek kişinin talep eden devlette ayrımcılığa maruz kalabileceği durumlara karşı, iadeye istisna getirilmektedir. İade hükümleri içeren pek çok uluslararası sözleşmede de yer alan bu düzenlemenin kaynağı, 1951 tarihli Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesidir.

Birinci fıkranın (c) bendinin (1) numaralı alt bendiyle, düşünce suçu, siyasî suç veya siyasî suçla bağlantılı suçların iadesi yasaklanmakta olup, Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle uyumlu bir düzenleme içermektedir. Siyasî suç nedeniyle iade talebinin reddedilmesi hususu, uluslararası alanda genel kabul görmüş ve birçok sözleşmede özel bir ret sebebi olarak yer almıştır.

Birinci fıkranın (c) bendinin (2) numaralı alt bendi, iadenin dayanağını teşkil eden fiilin, sırf askerî suç niteliğinde olmaması gerektiğini düzenlemektedir.

Birinci fıkranın (c) bendinin (3), (4) ve (5) numaralı alt bentlerinde yer alan ret sebepleri ise Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesinde düzenlenmiş haliyle aynen alınmıştır.

Birinci fıkranın (ç) bendinde, iade talebine konu eylemlere ilişkin Türkiye’de sonuçlanmış bir yargılama bulunması durumunda, “ne bis in idem” ilkesi gereğince yabancı devletin iade talebinin reddedileceği düzenlenmektedir.

Birinci fıkranın (d) bendinde, iade hâlinde talep eden devlette kişiye ölüm cezası veya insan onuru ile bağdaşmayan bir ceza uygulanabileceğine dair kuvvetli şüphe sebepleri mevcut ise, talebin kabul edilmeyeceği düzenlenmektedir. Ancak, bu nitelikteki bir cezanın infaz edilmeyeceği hususuna ilişkin, üçüncü fıkraya göre Türk makamlarının yeterli göreceği bir teminat verilmesi hâlinde talep kabul edilebilecektir. Bu konuda verilen teminatların yeterli olup olmadığının takdir yetkisi, Türk makamlarına ait olacaktır.

İkinci fıkrada, iade talebinin dayanağını teşkil eden fiilin bütün unsurları, özellikle işleniş şekli, suçun işlenişinde kullanılan araçların veya ortaya çıkan sonuçların ağırlığı dikkate alındığında, fiilin ceza hukukunu ilgilendiren boyutu siyasî niteliğine göre daha ağırsa, fiilin siyasî suç sayılamayacağı öngörülmektedir. Bir başka anlatımla, siyasî amaçlı şiddet içeriyorsa, örneğin bombalama, adam öldürme, yaralama gibi suçların unsurlarını taşıyorsa, siyasî suç değerlendirmesine dayalı olarak iadenin reddedilmesi mümkün olmayacaktır. İkinci fıkranın son cümlesinde soykırım ve insanlığa karşı suçların siyasî suç sayılamayacağı kabul edilmektedir.

Dördüncü fıkrada, Türkiye’de ikamet eden veya evlenmek suretiyle Türkiye’ye yerleşen ya da talep tarihinde onsekiz yaşından küçük olan iade talebine konu kişilerin, sosyal ve ekonomik bağları da dikkate alınarak, telafisi imkânsız bir zarar görmeleri veya aile birlikteliklerinin bozulması ya da yaşı küçük olan ilgilinin yabancı devlete intibakta zorlanması gibi durumlar dikkate alınarak, iade talebinin reddedilebilmesi imkânı getirilmektedir.

MADDE 12- Maddeyle, iade ve sınır dışı edilme işlemleri arasındaki ilişki düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, iade süreci başlatılmadan önce ilgilinin sınır dışı edilme seçeneği saklı tutulmakta; ancak, iade süreci başlatıldıktan sonra Merkezî Makamın görüşü alınmadan kişinin sınır dışı edilemeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, iade sürecinin olumsuz sonuçlanması hâlinde, iade talebine konu kişinin, Merkezî Makamın olumlu görüşü alınmadan iade talebi reddedilen devlete sınır dışı edilemeyeceği düzenlenmektedir.

MADDE 13- Maddeyle, uygulama birliğinin sağlanması amacıyla iade taleplerinde ön incelemenin Merkezî Makam tarafından yapılması esası benimsenmektedir. İade talepleri, Merkezî Makam tarafından Türkiye’nin taraf olduğu ilgili milletlerarası andlaşma hükümleri, andlaşma bulunmaması durumunda uluslararası teamül ve karşılıklılık ilkesi ile kanun hükümlerine uygunluk açısından incelenecektir. Uygun bulunan iade evrakı yetkili adli mercilere gönderilecektir. İade evrakında eksiklik bulunması hâlinde, Merkezî Makam bu eksikliklerin giderilmesini yabancı devletten isteyebileceği gibi talebi reddetme yetkisine de sahip olacaktır.

MADDE 14- Maddede, geçici tutuklama müessesesi ve şartları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, yabancı devletin iade talebini iletmesinden önceki aşamada, iade talebine konu olabilecek bir suçun işlendiğinin kabulü için kuvvetli şüphe bulunması şartıyla, kişinin geçici olarak tutuklanabileceği hüküm altına alınmaktadır. Bu işlem yapılırken Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümleri ile mütekabiliyet ilkesi gözetilecektir. Madde kapsamındaki kuvvetli şüphenin temel dayanağını, yabancı makamlar tarafından iletilecek yakalama müzekkeresi oluşturacaktır. Kişinin eylemlerini açıklayan ve yabancı adli mercilerce düzenlenen yakalama müzekkeresine istinaden, yabancı

devletin talebi ve Merkezî Makamın uygun bulması üzerine, iadesi talep edilecek kişi geçici olarak tutuklanabilecektir. Düzenlemeyle, talep eden devletle aramızda herhangi bir milletlerarası anlaşma bulunmaması hâlinde, geçici tutuklama işlemlerinin mütekabiliyet çerçevesinde yapılabilmesi mümkün kılınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, Türk Ceza Kanununun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi kapsamına giren bir suç işlediği yönünde kuvvetli şüphe bulunan kişinin, yabancı devletin talebine bağlı olmaksızın iade amacıyla geçici olarak tutuklanabileceği düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, geçici tutuklanması talep edilen kişinin, Türkiye’de bulunduğu yerin bilinmemesi hâlinde takip edilecek usul gösterilmektedir. Buna göre, yakalanıp hâkim önüne çıkartılan kişinin, Tasarıyla düzenlenmesi öngörülen rızaya dayalı iade usulünden yararlanma imkânı ile bunun hukukî sonuçları hakkında da bilgilendirilmesi hükme bağlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, geçici tutuklama süresinin sınırının hangi kriterlere göre belirleneceği; beşinci fıkrasında ise geçici tutuklama yerine adlî kontrol kararı verilebilmesi imkânı düzenlenmektedir. Her iki tedbirle de kişinin kaçmasının önlenmesi amaçlandığından, adlî kontrol tedbirlerinin tercihi durumunda, Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan “yurt dışına çıkarmamak” ve “Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak” tedbirleri önem taşıyacaktır.

Geçici tutuklama süresi, talep eden devlete, iade evrakı ile ilgili belgelerin resmî yollardan ülkemize iletilmesi imkânını vermektedir. Maddenin altıncı fıkrasında, bu süre içinde iade evrakı iletilmediğinde, geçici tutuklama ya da adlî kontrol kararının kaldırılması hususu düzenlenmektedir. Bununla birlikte, iade evrakının daha sonra ulaşması hâlinde kişinin kaçmasını engelleyecek koruma tedbirlerine başvurulmasının mümkün olduğu düzenlemeyle hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 15- Maddeyle, Türk Ceza Kanununun 18 inci maddesindeki hükme benzer bir düzenlemeyle, iade talebinin hukukî olarak değerlendirilmesini ve iade yargılamasını yapacak mahkeme belirlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında bu görev, kişinin bulunduğu yer ağır ceza mahkemesine verilmektedir. Kişinin bulunduğu yerin belli olmaması hâlinde, yetki karmaşasına ve işlemlerin yavaş ilerlemesine sebebiyet vermemek amacıyla Ankara ağır ceza mahkemesinin yetkisi kabul edilmektedir. Ankara ağır ceza mahkemesine verilen bu yetkiyle, suç işleyen kişi hakkında, iadenin sağlanması amacıyla en kısa zamanda yakalama emri çıkarılması için gerekli adlî işlemlerin yapılması amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, Merkezî Makam tarafından uygun bulunan iade evrakının, kişinin bulunduğu yer Cumhuriyet başsavcılığına iletilmesi üzerine, yabancı devletin iade talebi hakkında karar verilmesi amacıyla, ağır ceza mahkemesinden talepte bulunulması hususu düzenlenmektedir.

MADDE 16- Maddeyle, iade sürecinde başvurulabilecek koruma tedbirleri bakımından Ceza Muhakemesi Kanununa atıf yapılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında, ağır ceza mahkemesince, iade evrakının ulaşmasından itibaren iade sürecinin her aşamasında ve kişi yabancı devlet makamlarına teslim edilinceye kadar, koruma tedbirlerine karar verilebileceği hükme bağlanmaktadır. Ülkemizin suçlu iadesi alanında en çok uyguladığı milletlerarası anlaşma olan Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 1 inci maddesinde suçlu iadesi yükümlülüğüne ilişkin hüküm bulunmakta olup; ülkemizin taraf olduğu diğer sözleşmelerde de aynı şekilde suçlu iadesi yükümlülüğü getirilmiştir. Bu çerçevede, ülkemizde yakalanan ve iadesi talep edilen kişi hakkında devam eden iade sürecinde ilgilinin kaçmasını önlemek amacıyla öncelikle tutuklama tedbirine

başvurulmasına ihtiyaç bulunmaktadır. İade sürecinde başvurulacak olan koruma tedbirleri içinde, tutuklamanın diğer tedbirlere nazaran önem ve öncelik taşıdığı maddenin diğer fıkralarından da anlaşılmaktadır. Mahkemenin “iade talebinin kabul edilebilir olduğuna” dair karar vermesine rağmen, iadesi talep edilen kişiyi adlî kontrol altında serbest bırakması, devam eden iade süreci içinde kişinin Türkiye dışına kaçması ve bu nedenle iade talebinin konusuz kalması uygulamada rastlanabilen sorunlardan biridir. Ancak kişinin uzun süreden beri Türkiye’de ikamet etmesi ve belli bir iş sahibi olması gibi güçlü sosyal ve ekonomik bağları dikkate alınarak, tutuklama dışında diğer tedbirlere başvurulması da mahkemenin takdirinde olacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlet makamlarına teslim edilinceye kadar, iade süreci içinde tutuklu olan kişinin tutukluluk durumunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 108 inci maddesi uyarınca ağır ceza mahkemesince en geç otuzar günlük sürelerle incelenmesi hükme bağlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, mahkemenin iade talebinin kabul edilebilirliğine ilişkin kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde 19 uncu maddeye göre, iadenin gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği hususunda bir karar verilmemesi hâlinde, kişi hakkında verilen koruma tedbirlerinin kaldırılacağı düzenlenmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında ise iade tutuklamasına bir sınırlama getirilerek, iadesi talep edilen kişinin hürriyetinin kısıtlanmasının, talebe konu suç için öngörülen ceza miktarı veya infaz edilecek ceza süresi ile orantılı olması gerektiği düzenlenmektedir. Başka bir anlatımla, kişinin iade amacıyla tutuklu kalabileceği azami sürenin, yabancı mahkûmiyet kararında yer alan cezanın ya da soruşturma veya kovuşturma konusu olan suçtan dolayı alabileceği cezanın muhtemel infaz süresini aşmaması gerekmektedir.

MADDE 17- Maddeyle, iade talebine rıza gösteren kişinin bir an önce talep eden yabancı devlete teslim edilmesini amaçlayan rızaya dayalı iade usulü düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, bu usulün uygulanmasında temel şart olarak kişinin iadeye rıza göstermesi aranmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre ağır ceza mahkemesince, iadesi talep edilen kişiye, Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen haklarıyla birlikte rızaya dayalı iadenin mahiyeti ve hukukî sonuçlarının anlatılması gerekmektedir. Bu çerçevede, Ceza Muhakemesi Kanununun 147 nci maddesinde yer alan hakları hatırlatıldıktan sonra kişiye, rızaya dayalı iadenin mahiyeti ve iadeye rıza gösterilmesinin hukukî sonuçlarının anlatılması, bu aşamadan sonra rızaya dayalı iade usulünü kabul edip etmediğinin sorulması öngörülmektedir. Kişinin iadeye rıza göstermesi, ağır ceza mahkemesi tarafından duruşma tutanağına geçirilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, mahkemenin, kişinin rızaya dayalı iade usulünü kabul etmesi üzerine talep eden devlet tarafından iletilen iade evrakını inceleyerek iadenin kabul edilebilir olup olmadığına karar vereceği düzenlenmektedir. Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesine Ek 3 Nolu Protokolün 2 nci maddesine göre rızaya dayalı iade için, olağan iade usulünde arananlardan daha az belge talep edilmektedir. Sözleşmenin açıklayıcı raporunda, devletlerin 2 nci maddeye karşı iade evrakının bütününe isteme şeklinde çekince koyabileceği ve iade evrakının tamamını isteyebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda, Türkiye insan hakları standartları bakımından farklı ülkelerden talep almakta veya bu taleplerin bazılarında şahıslar hakkında kırbaç, kısas veya ölüm cezası gibi cezaların uygulanabileceğine ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. Bu nedenle iade evrakının tamamının istenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, iade evrakının tümünün talep eden devlet tarafından iletilmesi, mahkemenin rızaya dayalı iade konusunda değerlendirmesini de etkileyebilecektir. Kişi iadeye rıza gösterse bile mahkeme, talebe konu suçun siyasî suç oluşturduğuna veya şahıs iade edildiği takdirde kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin somut olguların bulunduğu ya da iade talebinin uluslararası raporlarda ağır insan hakları ihlalleri olan ülkelerden geldiği durumlarda talebin kabul

edilebilir olmadığına karar verebilecektir. Bir başka deyişle, iadesi talep edilen kişi tarafından iadenin kabul edilmesi, mahkemenin yabancı devletin talebi hakkında olumlu karar vermesini gerektirmeyecektir. Mahkeme iade talebi hakkında karar verirken ister rızaya dayalı iade usulünü uygulasin ister normal iade usulünü uygulasin, iade için aranan koşulları değerlendirmesi gerekmektedir. Mahkemenin rızaya dayalı iade usulünü uygulayarak verdiği iadenin kabul edilebilir olduğuna ilişkin kararına karşı, Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen süre içinde itiraz edilebilecektir. Karara itiraz edilmemesi veya itiraz sonucu kararın kesinleşmesi hâlinde iade evrakının Merkezî Makama iletileceği hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, rızaya dayalı iade usulünün uygulanması sonucu verilen iade kararının yerine getirilip getirilmemesi hususundaki Merkezî Makamın takdir yetkisi düzenlenmektedir.

MADDE 18- Maddeyle, iade yargılamasının usulü düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, iade talebine konu kişinin, rızaya dayalı iade usulünün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde, normal iade sürecinin başlayacağı ve ağır ceza mahkemesince, Kanun ile ülkemizin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar çerçevesinde iade talebinin tüm yönleriyle incelenerek, talep hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verileceği düzenlenmektedir. Karar verildikten sonra kesinleşmesi beklenmeksizin bir örneğinin derhal Merkezî Makama iletilmesi gerekmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devletten iletilen iade evrakının yetersiz olması nedeniyle talep hakkında bir karar verilememesi hâlinde, ağır ceza mahkemesinin ek bilgi ve belge talep edebileceği düzenlenmektedir. Ağır ceza mahkemesi bu talebini, yabancı devlete iletilmek üzere, Merkezî Makama gönderecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, iade talebine konu suçun mağdurunun, şikâyetçisinin, katılanının, malen sorumlu olan kişinin veya iade talebinde bulunan devletin, iade yargılamasında taraf olamayacağı ve katılma talebinde bulunamayacağı düzenlenmektedir. İade yargılaması, delil değerlendirme ve suçun sübutuna ilişkin bir yargılama olmadığı için katılmaya imkân verilmemektedir. Ancak, talep eden taraf devletin büyükelçilik ve konsolosluk yetkilileri ile bunların vekillerinin, davaya taraf olarak katılma hakları bulunmamakla birlikte, ağır ceza mahkemesinde yapılacak aleni duruşmaları takip etmeleri önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, mahkemenin iade konusundaki kararına karşı temyiz kanun yoluna başvuru hakkı düzenlenmektedir. Bu hak, Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen süre ve usullere göre kullanılabilir. Yargıtay, bu başvuruları üç ay içinde sonuçlandıracaktır.

MADDE 19- Maddenin birinci fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin vermiş olduğu “iade talebinin kabul edilebilir olduğu”na dair karar kesinleştikten sonra bu karara istinaden yabancı devletin iade talebinin yerine getirilip getirilmemesi konusundaki takdir yetkisi düzenlenmektedir. İade kararının yerine getirilmesi, Dışişleri ve İçişleri Bakanlıklarının görüşü alınarak Adalet Bakanının teklifi ve Başbakanın onayına bağlı tutulmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında yer alan düzenlemeyle, Merkezî Makamın, iade talebinin kabul veya ret edildiğini, ilgili devlete ve iade edilmesi istenen kişiye bildirmesi gerekmektedir. Fıkra da yer alan “iadenin reddedilmesi” ibaresinden; mahkemenin iade talebinin reddine dair verdiği karar ile mahkemenin iade talebinin kabul edilebilir olduğuna dair kararı üzerine Başbakanın bu kararı yerine getirmeme kararının anlaşılması gerekir. İade talebinin reddi hâlinde, iade talebine konu kişi hakkındaki koruma tedbirlerinin de ivedilikle kaldırılması gerekmektedir.

MADDE 20- Maddenin birinci fıkrasında, yabancı devletin iade talebine ilişkin adli ve idarî süreçlerin tamamlanmasını takiben Merkezî Makamın, kişinin teslimini ilgili bakanlıklarla işbirliği hâlinde gerçekleştireceği düzenlenmektedir. Uygulamada, iade sürecine ilişkin işlemler tamamlandığında, kişiyi teslim almaya gelecek yabancı devlet görevlilerine ve teslim tarihine ilişkin bilgi, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları vasıtasıyla yabancı devletten talep edilmektedir. Genellikle, iadesi talep edilen kişinin teslimi havalimanı sınır kapılarında gerçekleştirilmektedir. Bu durum, deniz veya kara sınır kapılarında teslim engeli teşkil etmemektedir. Diğer yandan, iade sürecinde, yabancı devlet makamlarına teslim amacıyla, kişi hakkında tutuklama dışında 16 ncı maddenin birinci fıkrası uyarınca bir koruma tedbiri de uygulanabilir. İadesi talep edilen kişinin çocuk olması durumunda teslimin, pedagoğ, psikoloğ veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzman nezaretinde yapılması gerekmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, iadesi talep edilen kişinin talep eden devlet ile belirlenen tarihte, haklı bir neden olmaksızın teslim alınmamasının sonuçları düzenlenmektedir. Belirlenen tarihten itibaren otuz gün içinde kişinin teslim alınmaması durumunda, bu sürenin sonunda kişi hakkındaki koruma tedbirlerinin kaldırılacağı hükme bağlanmaktadır. Yapılacak iade işlemlerinin gerçekleştirme koşulları dikkate alınarak sürenin üst sınırı otuz gün olarak belirlenmiştir. Haklı neden kavramıyla, kişilerin ya da devletlerin elinde olmayan, kontrol dışı gelişen olaylar kastedilmektedir. Sel ve deprem gibi tabiat olayları ya da teknik aksaklıklar gibi durumlar haklı neden kavramına örnek olarak gösterilebilir. Haklı bir nedenin varlığı hâlinde, Merkezî Makamın ilgili devletle ikinci bir teslim tarihi belirlemesi mümkündür.

Maddenin üçüncü fıkrasında, iadesine karar verilen kişi hakkında başka bir suç nedeniyle devam etmekte olan bir ceza soruşturması veya kovuşturması bulunması ya da hükmolunmuş bir hapis cezasının infazının gerekmesi hallerinde, Merkezî Makam tarafından resen teslimin ertelenmesine karar verilebilmesi hükme bağlanmaktadır. Aynı şekilde, kişinin seyahate engel teşkil eden hastalığı, teslimin ertelenmesine neden olabilecektir. Kişi, talep eden devlete iade edildiği takdirde, ülkemizde hakkında yapılan soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılması veya verilen hapis cezasının infazı için adli yardımlaşma veya iade sürecinin işletilmesi gerekmektedir. Kişinin adli yardımlaşma yoluyla ifadesinin alınması veya sorgusunun yapılması ya da hakkında verilen cezanın infazı amacıyla iadesinin talep edilmesi usul ekonomisine aykırı olacaktır. Zira bu durum, adli ve idarî makamların gereksiz mesaisine ve ek maliyetlere yol açacaktır. Bu nedenle, hakkında soruşturma, kovuşturma veya hükmolunmuş hapis cezası bulunan kişinin tesliminin ertelenmesine karar verilebilmesi öngörülmektedir. Fıkradaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, Merkezî Makamın teslimin ertelenmesine ilişkin vereceği kararın, ivedilikle ilgili devlete ve iadesi talep edilen kişiye bildirilmesi gerekmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, iade talebine konu suç bakımından ispat aracı olarak yararlı görülen veya suçun işlenmesiyle elde edilen ve kişi yakalandığında üzerinde ele geçen ya da daha sonra ortaya çıkan eşyanın talep eden devlete teslim edilebileceği öngörülmektedir. Yabancı devletin talebine konu kişinin herhangi bir nedenle iadesinin gerçekleşmemesi hâlinde dâhi eşyanın teslimi mümkün kılınmaktadır.

Maddenin beşinci fıkrasında, yabancı devlet tarafından iadesi talep edilen eşyanın, Türkiye'deki bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında suç delili olarak kabul edilmesi durumunda soruşturma ya da kovuşturma sonuçlanana kadar eşyanın tesliminin ertelenmesi imkânı getirilmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasında, teslimi talep edilen eşyanın iyiniyetli üçüncü kişilere ait olduğunun tespit edilmesi hâlinde, eşyanın hiçbir şekilde yabancı devlete teslim edilmeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 21- Maddenin birinci fıkrasında, mevzuatımıza göre iade koşullarının varlığının bulunması şartıyla yabancı bir devletten başka bir devlete iade edilen kişinin Türkiye’den transit geçişine izin verilmesine ilişkin düzenleme yer almaktadır. İade sürecinin bir boyutu olarak transit geçiş kavramı birçok milletlerarası andlaşmada yer almaktadır. Coğrafi konumundan dolayı ülkemize sıklıkla iade amaçlı “transit geçiş” talepleri iletiliyor olmasından dolayı böyle bir düzenlemeye gerek duyulmaktadır. Transit geçiş talebi değerlendirilirken, iade taleplerine ilişkin şartlar göz önünde tutulmaktadır. Bu nedenle, transit geçiş talebinde bulunan devlet ile ülkemiz arasındaki andlaşma ve Kanun hükümleri gereğince, ülkemize transit geçiş talebini içeren evrakın iletilmesi gerekmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlet tarafından yapılan transit geçiş taleplerinin Merkezî Makam tarafından karara bağlanacağı düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, transit geçiş sırasında, kişinin hürriyetinin yirmidört saatten fazla kısıtlanmasını gerektiren hastalık, doğal afet, teknik sorunlar ve sair sebeplerin ortaya çıkması hâlinde, hürriyetten yoksunluğun usul hukuku itibarıyla dayanaksız kalmamasını teminen yapılacak geçici tutuklamanın usulü ve süresi düzenlenmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, transit geçişin durdurulabileceği haller belirlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında ise maddede yer alan transit geçiş hükümlerinin, hükümlü nakillerinde de uygun olduğu ölçüde uygulanacağı belirtilmektedir.

MADDE 22- Maddenin birinci fıkrasında, Türk adli mercileri tarafından, ülkemizde işlenmiş bir suç sebebiyle, soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılabilmesi veya hükmolunan bir cezanın infazının sağlanması amacıyla yurtdışında bulunan şüpheli, sanık veya hükümlünün ülkemize iadesinin talep edilmesine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, üst sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı kişinin iadesinin istenebileceği düzenlenmektedir. Kesinleşmiş mahkûmiyet kararının infazı için ise en az dört ay hapis cezasının bulunması gerekmektedir. Ancak, iade talebinde bulunulan kişinin birden fazla suçu bulunması hâlinde, bunlardan bazılarının cezası belirtilen sürelerin altında olsa dahi birlikte iadeye konu edilebilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Türk adli mercilerinden gelen iade taleplerinin şekil ve içerik açısından, Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası andlaşma ve Kanun hükümlerine uygunluğunu denetlemek amacıyla Merkezî Makama ön inceleme yetkisi verilmektedir. Bu bağlamda Merkezî Makam, infaz mevzuatına göre ceza infaz kurumunda geçirilecek süreyi dikkate alarak kişi ve kamu yararı dengesi yönünden açık bir orantısızlık ortaya çıkması halinde iade yoluna başvurulmasının uygun olmadığına karar verebilecektir. Bununla birlikte, fıkroda, iadenin gerçekleşmesi hâlinde, Türkiye’nin millî güvenliğinin veya uluslararası ilişkilerinin zarar görme ihtimalinin bulunması hali, iade talebinin reddedilebileceği diğer bir sebep olarak düzenlenmektedir. Bu durumda da Merkezî Makam, iade talebini yabancı devlete iletmeksizin doğrudan adli mercilere geri gönderebilecektir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, iade sürecinin bir parçası olan ve Tasarının diğer maddeleriyle düzenlenen transit geçiş ve eşyaların teslimine ilişkin hükümlerin, uygun olduğu ölçüde Türkiye’nin iade taleplerinde de uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

MADDE 23- Maddede, Türkiye’de yürütülen bir soruşturma veya kovuşturmanın yabancı bir devlete devredilmesi ile yabancı devlet adli mercilerince yürütülen soruşturma ve kovuşturmaların Türk adli mercilerince devralınmasına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında, Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı milletlerarası andlaşmaların varlığı hâlinde Anayasanın 90 ıncı maddesine atfen, milletlerarası andlaşmalar ile Kanun hükümlerinin birlikte uygulanacağı belirtilmektedir. Özellikle, Ceza

Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi göz önünde bulundurulması gereken çok taraflı andlaşmaların başında gelmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı milletlerarası andlaşmanın bulunmaması hâlinde uluslararası hukukun temel ilkelerinden olan "mütekabiliyet" prensibi gözetilmek suretiyle, Kanun hükümlerine göre soruşturma ve kovuşturma devri işlemlerinin gerçekleştirileceği hükme bağlanmaktadır.

MADDE 24- Maddede, Türkiye'de yürütülen bir soruşturma veya kovuşturmanın yabancı devlet adli mercilerine devredilmesine ilişkin genel esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, Türkiye'deki bir soruşturma veya kovuşturmanın hangi hallerde devredilebileceği, Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 8 inci maddesi esas alınarak belirlenmiştir. Fıkarda belirtilen tahdidi hallerin varlığına bağlı olarak, Türk adli mercilerince devir kararı verilebilecektir.

Soruşturmanın veya kovuşturmanın yabancı devlete devredilebilmesi için, devre konu suçun üst sınırının bir yıl veya daha fazla hapis cezası olması gerekmektedir.

Soruşturma veya kovuşturmalar;

a) Şüpheli veya sanığın yabancı devletin vatandaşı olması nedeniyle Türkiye'de hazır bulundurulamaması veya adli yardımlaşma yoluyla savunmasının alınamaması,

b) Türk vatandaşı olan şüpheli veya sanığın yabancı devlette mutad olarak bulunması veya delillerin bu devlette olması nedeniyle devrin, gerçeğin ortaya çıkarılmasına imkân vermesi,

hallerinde devredilebilecektir. Örneğin, İsveç vatandaşı iki turistin Antalya'da buldukları sırada birbirlerine karşı işledikleri suçtan dolayı yapılan soruşturma veya kovuşturmanın, bu kişilerin yabancı ülkede bulunması nedeniyle sonuçlandırılmaması halinde soruşturma veya kovuşturmanın devredilebilmesi imkânı tanınmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, devir talebi ve buna ilişkin izlenecek usul düzenlenmektedir. Buna göre, yabancı devlete devir talebinde bulunulmadan önce, adli mercilerce devrin mümkün olup olmadığı hususunda Merkezî Makamdan olumlu görüş alınması gerekmektedir. Maddede, usul ekonomisi mülahazasıyla, resmi bir devir talebinin yapılmasından önce, Merkezî Makam aracılığıyla devir imkânı bulunup bulunmadığının ilgili devletin de tutumu öğrenilmek suretiyle araştırılması öngörülmektedir. Böylelikle, gereksiz yere ya da çok erken bir aşamada soruşturma ve kovuşturmanın devri talebinden doğabilecek sakıncaların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Merkezî Makam, adli mercilerin talebi üzerine Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşmalar ve ilgili yabancı devlet uygulamalarını göz önünde bulundurmak suretiyle devir talebini değerlendirecektir.

Merkezî Makamın olumlu görüşü üzerine, adli mercilerce hazırlanacak devir talebine, yabancı devletin değerlendirmesine sunulmak üzere soruşturma veya kovuşturma dosyasının bir sureti ve yabancı devletin istemi hâlinde, evrakın tercümesi eklenecektir. Ancak, delil niteliğindeki eşyalar, kaybolma ve delil özelliğini yitirme ihtimaline binaen, ilgili devlet tarafından soruşturma veya kovuşturmaya başlanılmasından sonra ve istem üzerine bu devlete iletilecektir. Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 15 inci maddesinde de aynı hüküm yer almaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, soruşturma aşamasında, devir talebinin yabancı devlet tarafından kabul edilmesi hâlinde Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinde belirtilen şartlardan bağımsız olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verileceği düzenlenmektedir. Diğer bir anlatımla, fıkarda öngörülen açık düzenleme karşısında, Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinde öngörülen şartların bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilecektir. Aynı şekilde, Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesine bağlanan sonuçlar, bu madde açısından dikkate alınmayacaktır. Bu durumda soruşturmanın devralınmasından sonra,

yabancı devlette kamu davasının açılması halinde kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilecektir. Fıkranın son cümlesinde ise yabancı devlette kamu davası açılmaması hâlinde savcılık tarafından, yargılama yetkisinin kullanılması çerçevesinde yabancı devlet kararının gerekçesi değerlendirilmek suretiyle soruşturmaya devam edilebileceği hükme bağlanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, üçüncü fıkraya paralel şekilde kovuşturma aşamasında devir talebinin yabancı devlet tarafından kabul edilmesi üzerine yapılacak işlemler gösterilmektedir. Buna göre yabancı devlet, devir talebini kabul ettiği takdirde, Türk mahkemelerince durma kararı verilecektir. Yabancı devletteki yargılama sonucunda sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi durumunda düşme kararı verilecek; mahkûmiyet kararı dışında bir karar verilmesi durumunda ise Türk mahkemelerince yargı yetkisinin kullanılması çerçevesinde yabancı devlet mahkemesinin kararının gerekçesi değerlendirilerek kovuşturmayaya devam edilebilecektir.

Maddenin beşinci fıkrasında, üçüncü ve dördüncü fıkralarda belirtilen durumlara ek olarak, yabancı devlet tarafından devir talebinin kabul edilmesinden sonra, hangi hallerde Türk adlî mercilerince soruşturmaya veya kovuşturmayaya devam edileceğine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Buna göre, yabancı devletin soruşturma veya kovuşturmanın devrinin kabulüne ilişkin kararından vazgeçtiğini bildirmesi veya devredilen soruşturma veya kovuşturmanın sağlıklı şekilde yürütülmediğinin Merkezî Makamca adlî mercilere bildirilmesi hâlinde soruşturma veya kovuşturmanın yürütülmesine karar verilecektir.

Maddenin altıncı fıkrasında, devir talebinden önce veya talep esnasında ilgili devletten, elkoyma ve tutuklama dahil bütün koruma tedbirlerine başvurulmasının istenebileceği düzenlenmektedir. Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 27 nci maddesinde devir talebinden önce, sadece geçici tutuklama tedbiri öngörülmüş iken, maddeyle diğer koruma tedbirlerinin de istenebilmesi mümkün hale getirilmektedir. Uluslararası adlî işbirliği hükümleri uyarınca, adlî yardımlaşma talebi kural olarak, talep edilen devletin hukukuna göre yerine getirilmektedir. Bu esas, geçici koruma tedbiri talepleri için de geçerli olacaktır.

MADDE 25- Maddede, yabancı devlet adlî mercilerince yürütülen bir soruşturma veya kovuşturmanın Türk adlî mercilerince devralınmasına ilişkin genel esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrası, Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 11 inci maddesinde yer alan düzenlemelere benzer koşulları içermektedir. Fıkroda, öncelikle Türk hukukuna göre zamanaşımına veya affa uğramamış ve üst sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç nedeniyle yabancı devlette yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın devralınabileceği düzenlenmektedir. Hapis cezasının sınırı belirlenirken soruşturma veya kovuşturmanın yabancı devlete devredilmesine ilişkin 24 üncü madde dikkate alınmıştır. Maddede, devir talebinin kabulüne ilişkin öncelikli şartlar belirlenmektedir. Bununla birlikte, değinilen ön şartların varlığına rağmen, fıkroda yer alan (a), (b), (c) ve (ç) bentlerindeki hallerden herhangi birinin varlığı hâlinde devir talebi kabul edilmeyecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devletlerce yapılan soruşturma ve kovuşturma devri taleplerinin yerine getirilmesinde yetki ve usule ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Merkezî Makamın uygun görmesi üzerine devir talebinin kabulü sonrasında ilgili Cumhuriyet başsavcılığı tarafından talebe konu suç hakkında soruşturma başlatılacağı hüküm altına alınmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise devir talebinde bulunan yabancı devlet hukukuna göre başlatılan soruşturma veya kovuşturma esnasında elde edilen delillerin Türk hukuku bakımından da geçerli olacağı belirtilmektedir. Düzenlemeyle, delillerin geçerliliği konusunda

uluslararası alanda kabul görmüş kurallardan delilin elde edildiği yer hukukuna uygunluğu prensibi maddeye yansıtılmaktadır.

MADDE 26- İnfaz devri, ceza hukuku alanında milletlerarası işbirliğinin ileri bir adımını teşkil etmektedir. İnfaz devrinin temelinde, ülkelerin yabancı ülke mahkemelerinin kararlarına ulusal mahkemelerin kararları gibi değer tanınmaları düşüncesi bulunmaktadır.

Yabancı devlet mahkemelerince verilen mahkûmiyet kararlarının Türkiye’de infazının düzenlendiği maddenin ilk fıkrasında, infaz devrinin koşulları belirlenmektedir. Bu çerçevede, öncelikle hükümlünün Türkiye’de bulunma zorunluluğu öngörülerek kararların infazının mümkün olması amaçlanmaktadır. Hükümlünün Türkiye’de bulunması; geçici bir nedenle ülkemizde bulunması değil, ikamet, iş ya da sosyal bağlara dayalı bir irtibat anlamına gelmektedir. Birinci fıkranın (b) bendinde, infazın devralınması için yabancı devlet mahkemesince verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması koşulu düzenlenmektedir. Uluslararası hukuk ve başta Anayasa olmak üzere iç hukukumuz gereğince “suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz” ilkesine istinaden ancak kesinleşen mahkûmiyet kararlarının infazı devralınabilecektir. Fıkranın (c) bendinde ise tarafı bulunduğumuz Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesinin 4 üncü ve 6 ncı maddeleriyle uyumlu olarak, mahkûmiyet kararına konu fiilin Türk hukukuna göre suç teşkil etmesi ve zamanaşımına uğramamış olması gerektiği hüküm altına alınmaktadır. Fıkranın (ç) bendiyle, merkezi makamlarca aksi kararlaştırılmadıkça, infazı devralınacak hürriyeti bağlayıcı cezanın, talep tarihi itibarıyla, ceza infaz kurumunda infazı gereken en az altı aylık bir ceza olması gerektiği hükme bağlanmaktadır. Böylelikle, infaz edilecek hürriyeti bağlayıcı cezanın belirli bir süreden az olması durumunda Türk Hukukuna göre uygulanma ihtimali doğan denetimli serbestlik veya alternatif infaz usulleri gibi cezanın infaz kurumunda yerine getirilmesi imkânını ortadan kaldıran ve devir amacına da uygun düşmeyen sonuçların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Birinci fıkranın son bendinde ise Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesiyle uyumlu olarak, infazın devralınması, aynı suçtan dolayı Türkiye’de soruşturma veya kovuşturma yapılmamış olması koşuluna bağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, devir talebinde bulunan devletten istenecek belgeler gösterilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, devir talebinin Merkezî Makam tarafından değerlendirilmesi düzenlenmektedir. Merkezî Makam, gerek önceki fıkralarda düzenlenen koşullara, gerekse genel hükümlere bağlı olarak talebin reddine karar verebilecektir. Bu düzenleme tarafı olduğumuz Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesiyle de uyumlu olup uluslararası adlî işbirliğinin, hukukî boyutunun yanında siyasi ve uluslararası ilişkiler boyutu nedeniyle böyle bir değerlendirme yetkisi zarurî görülmektedir. Bu çerçevede, Türkiye’nin millî güvenliği ile temel çıkarları da değerlendirme yapılırken göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, infazın devralınmasından önceki süreçte, koruma tedbirlerine başvuru imkânı ve koşulları düzenlenmektedir. Devrin öngörülebildiği durumlarda infazı sağlamak amacıyla koruma tedbirlerine başvurulabilmesi, öncelikle infazı devredecek yabancı makamın talebini gerektirmektedir. Yine, uluslararası adlî işbirliğinin çok boyutlu mahiyeti ve sonuçları gözetilerek, talebin uygunluğunu değerlendirme yetkisi verilen Merkezî Makamın uygun görüşü aranmaktadır. Bu koşullara bağlı olarak, adlî merciler tarafından, mahkûmiyete konu suç, ceza miktarı ve şahsın kaçma şüphesi dikkate alınarak, geçici tutuklamaya ilişkin madde çerçevesinde karar verilebilmesi imkânı getirilmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, infazın devrine ilişkin talebin değerlendirileceği adlî merci ile değerlendirme usulü düzenlenmektedir. Buna göre talep, uyarılma kararı verilmesi için Ankara ağır ceza mahkemesine gönderilecektir. Mevcut uygulamanın da bu doğrultuda

olduğu gözetilerek, maddede Ankara ağır ceza mahkemesinin görevli olarak tayin edilmesi suretiyle, uluslararası boyutu bulunan devir işlemleri bakımından uzmanlaşmanın ve uygulama birliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle, Türk kanunlarına göre yapılacak değerlendirilme neticesinde, yabancı devlet mahkemesince verilen mahkûmiyet kararında sübutu kabul edilen fiile, Türk kanunlarına göre verilmesi gereken cezanın tayini, bununla birlikte, uyarlama kararında belirlenecek cezanın, yabancı mahkeme kararında tayin edilen ceza süresini geçmemesi öngörülmektedir. Böylelikle, hükümlünün talebine bağlı olmayan devir işlemi nedeniyle herhangi bir mağduriyetin engellenmesi amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle ayrıca, talebin kısa sürede karara bağlanmasını teminen, uyarlama kararının verileceği süre de düzenlenmekte, uyarlama kararlarına karşı kanun yoluna başvuru imkânı ile ağır ceza mahkemesinin koruma tedbirleri hakkında karar verme yetkisi de hükme bağlanmaktadır.

Maddenin son fıkrasıyla, uyarlama kararının, talep eden devlete bildirilmek üzere Merkezî Makama gönderileceği hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 27- Maddeyle, infaz devrinin ülkemizce kabulü ve verilen uyarlama kararının devir talep eden devlet tarafından uygun bulunması üzerine infazın başlaması ve yürütülmesine ilişkin süreç düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında yabancı devletin infazı Türkiye'ye devretmesi sonrasında bu durumun uyarlama kararını veren mahkemeye bildirileceği ve bu mahkemenin infazın başlaması için Cumhuriyet savcılığına kararı göndereceği belirtilmiştir. Ayrıca, mahkemenin bu kararı Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne de göndereceği ifade edilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, uyarlama kararında olduğu gibi infazın da Türk hukukuna göre gerçekleştirilmesi esası kabul edilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, mahkûmiyetin esasına etki edecek, adil yargılanma hakkının ihlali, kararda değişikliğe neden olabilecek nitelikte yeni delil ortaya çıkması veya hükme esas alınan delillerin sahteliğinin anlaşılması gibi durumlar bakımından yapılacak taleplerin, infazı devreden devlet mahkemelerine yöneltilmesi kabul edilmektedir. Keza, yabancı devlet mahkemesi tarafından önceki kararda değişikliğe gidildiği takdirde, Türkiye'de infazı istenen yeni karar da Türk hukukuna göre ilgili mahkemece değerlendirilecek ve uyarlanacaktır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, hükmün verildiği devlette veya Türkiye'de genel veya özel af kabul edilmesi ya da suç ve cezayı ortadan kaldıran veya hafifleten bir sebebin ortaya çıkması hâlinde, uyarlama kararını veren ağır ceza mahkemesince hükümlünün hukuki durumunun, yeniden ele alınarak karara bağlanması esası benimsenmektedir.

Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında yapılan düzenlemelerle, esasa ilişkin talepler bakımından devir talep eden ülkelerin egemenlik haklarına bağlı yargı yetkisi korunmakta; ancak, diğer hallerde ülkemiz adli mercileri tarafından değerlendirme yapılmasına imkân tanınarak, hükümlünün özgürlüğünün haksız yere kısıtlanmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 28- Maddeyle, Türk mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararlarının yabancı devlette infazının koşulları düzenlenmektedir. Yabancı devlete infaz devri için öncelikle hükümlünün, infazın devredileceği devlette bulunması ve bu devletin vatandaşı olması ya da bu devlet ile güçlü sosyal bağlarının bulunması gerekmektedir. İnfaz devrinin diğer koşulları ise yabancı devlet mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararlarının ülkemizde infazına ilişkin 26 ncı madde ile uyumlu olarak düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla uygulamada karşılaşılan önemli bir sorunun çözümü amacıyla denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz edilecek cezaların da infaz devrine

konu olabileceği hüküm altına alınmaktadır. Böylelikle, başka bir devletin vatandaşı olan, Türk veya yabancı uyruklu olmakla birlikte, yabancı bir ülkeyle güçlü sosyal ve ekonomik bağları bulunup şahsî hali ülkemizde uzun süre bulunmasına elverişli olmayan hükümlülerin de infaz devri yoluyla mahkûmiyetlerini yabancı ülkede tamamlayabilmeleri amaçlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, devir talebinin infaz işlemlerinin yürütülmesine engel olmayacağı belirtilerek, yabancı devlette infaz başlayana kadar, ülkemiz adlî mercilerinin yetkisinin devam edeceği ve infaz için gerekli işlemlerin gerçekleştirilebileceği vurgulanmaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, uluslararası adlî işbirliğinin hukuki olduğu kadar siyasi ve uluslararası ilişkileri ilgilendiren boyutları nedeniyle infaz devrine ilişkin Merkezî Makamın değerlendirme yetkisi düzenlenmekte; ceza adaletinin amaçlarına hizmet etmeyeceği veya Türkiye'nin millî güvenliği ile temel çıkarlarına uygun düşmeyeceği değerlendirilen taleplerin Merkezî Makam tarafından reddedilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, örneğin, infazının devri talep olunan cezanın, yabancı ülke adlî mercileri tarafından farklı usullerle veya sürelerle infaz edileceği anlaşıldığında ve bu farklılığın ceza adaletine uygun düşmeyeceği değerlendirildiğinde talep reddedilecektir.

Maddenin beşinci fıkrasında, devir talebinde bulunulan devlete iletilecek belgeler gösterilmektedir. Fıkra da belirtilen belgeler sınırlayıcı nitelikte olmayıp, belirtilenler dışında, Merkezî Makam veya yabancı makamlar tarafından gerekli görülecek diğer bilgi ve belgelerin de iletilmesi mümkün bulunmaktadır.

Maddenin son fıkrasında, infazın devredilebilmesi için, devrin yapılacağı yabancı devletten infaz usulü, süresi ve sürecine dair bilgi istenmesi, gelen bilgilere göre Merkezî Makamın uygun görüşüyle adlî merciler tarafından talebin geri alınabilmesi imkânı düzenlenmektedir.

MADDE 29- Maddede, yabancı devlette infazın sonuçları düzenlenmektedir. Merkezî Makam tarafından edinilen infaz süreciyle ilgili bilgilerin ulusal adlî mercilere iletilmesi öngörülmekte; ayrıca, hükmün yabancı devlet tarafından tamamen infaz edilmesi veya infaz kabiliyetini kısmen ya da tamamen kaybetmesi durumunda doğacak hukukî sonuç belirlenmektedir. Yabancı devletin kararı infaz etmemesi veya edememesi hâlinde infaz işlemlerine Türkiye'de devam edileceği de maddede hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 30- Hükümlü nakli; hükümlünün, mahkûmiyet kararının verildiği devlette infazına başlanılan hürriyeti bağlayıcı cezasının bakiye kısmının, diğer bir devlette infazı için her iki devletin anlaşması ve hükümlünün rızası çerçevesinde o devlete gönderilmesi sürecidir.

Maddede, Türkiye'ye yapılan hükümlü nakli işlemlerinin hangi şartlara ve usule göre yerine getirileceğine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca Tasarıyla yürürlükten kaldırılması öngörülen 3002 sayılı Kanundan farklı olarak, Türk vatandaşlarının Türkiye'ye nakillerinin yanı sıra Türkiye ile güçlü sosyal bağları bulunan yabancıların da nakillerine ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir. Düzenlemeyle; sınıraşan sosyal nüfus hareketlerinin önemli ölçüde fazlaşması, uluslararası ticari ilişkilerin yoğunlaşması, çifte vatandaşlık uygulamalarının ve yabancı evliliklerin artması gibi gerçekler gözetilerek, hükümlü naklinden beklenen sosyal rehabilitasyon ve ekonomik faydanın sınırları genişletilmektedir.

Hükümlülerin Nakline Dair Sözleşme ile uyumlu olarak maddenin birinci fıkrasında nakil için şartlar, ikinci fıkrasında ise gerekli belgeler sayılmaktadır.

Birinci fıkranın (a) bendiyle, Türk vatandaşı olan hükümlüler yanında, vatandaşlık bağı bulunmamakla birlikte Türkiye ile güçlü sosyal bağları bulunan kişilerin de ülkemize nakline imkân sağlanmaktadır.

Birinci fıkranın (b) bendinde, hükümlü veya kanunî temsilcisi tarafından nakle rıza gösterilmiş olması aranmaktadır. Rıza vermesi gerekli kişinin bunu, kendi isteğiyle ve hukuki sonuçlarını tümüyle bilerek yapması ve kabul etmesi gerekmektedir. Hükümlünün kısıtlı ya da çocuk olması durumunda, vasi veya velisinin talebi üzerine nakil işlemlerine başlanabilecektir.

Birinci fıkranın (c) ve (ç) bentlerinde, hükümlü hakkında yabancı devlette verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ve mahkûmiyet kararına konu fiilin Türk hukukuna göre suç teşkil etmesi şartı aranmaktadır. Bu şartlar, hükümlü nakli işlemlerinin başlatılabilmesi için gereklidir.

Birinci fıkranın (d) bendinde, hükümlünün yerine getirmesi gereken bakiye en az altı ay hapis cezasının bulunması aranmakta, ancak istisnaî hallerde her iki devletin merkezi makamlarının anlaşması durumunda, mahkûmiyet süresinin altı aydan daha az olması hâlinde de nakil mümkün hale getirilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, Türkiye'ye nakil için başvuruda bulunan hükümlünün, Kanunda belirtilen nakil şartlarını taşıyıp taşımadığının incelenmesi için hangi belgelerin talep edileceği düzenlenmektedir. Bu belgeler, yabancı devlet tarafından sağlanmadan nakil işlemleri yerine getirilmeyecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Merkezî Makamın nakil talebini ret yetkisi ve koşulları düzenlenmektedir.

Maddenin son fıkrasında ise nakil talebine ilişkin şartlar gerçekleştiğinde ve evrak ikmal edildiğinde, talebin Adalet Bakanının onayına sunulacağı ve nakle ilişkin son kararı Adalet Bakanının vereceği hükme bağlanmaktadır.

MADDE 31- Maddeyle, Türkiye'ye nakline karar verilen hükümlünün cezasının infazına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, nakline karar verilen hükümlünün, ceza infaz kurumunda geçireceği sürenin kendisine ve yabancı devlete bildirilmesi zorunluluğu getirilmektedir. Uygulamada, yabancı devlet, hükümlünün ceza infaz kurumunda geçireceği süreyi yetersiz bulup, nakle muvafakat vermeyebilmektedir. Nakil işlemlerinin devam edebilmesi için, söz konusu bildirim yapılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bildirim yapıldıktan sonra, yabancı devletin nakli kabul etmesi üzerine, hükümlü Türkiye'ye getirilerek, maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şekilde infaza devam edilmek üzere nakil dosyası ile birlikte Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edilecektir. Hükümlüyü teslim alan Cumhuriyet Başsavcılığı, infazına başlanan karara ilişkin bilgileri Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne bildirmek zorunda olup, bu düzenlemeyle nakli gerçekleşen hükümlüye ait kayıtların sağlıklı bir şekilde tutulması ve takibi amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, hükümlü hakkında yabancı devlet mahkemeleri tarafından verilen mahkûmiyet kararının, herhangi bir ek karar veya uyarılma kararı alınmadan Türk kanunlarına göre infaz edileceği düzenlenmektedir. Düzenleme yapılırken, Hükümlülerin Nakline Dair Sözleşmenin "İnfaz devamı" başlıklı 10 uncu maddesindeki ilkeler benimsenmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, mahkûmiyetin esasına ilişkin talepleri değerlendirme yetkisinin, Hükümlülerin Nakline Dair Sözleşmeyle uyumlu olarak, mahkûmiyet kararını veren yabancı devlet mahkemesine aidiyeti benimsenmektedir. Bir başka deyişle, Türk mahkemelerinin mahkûmiyetin esasına ilişkin talepleri değerlendirme yetkisi bulunmamaktadır.

Maddenin dördüncü fıkrasında, naklin gerçekleşmesinden sonra bakiye cezanın infazı sırasında, gerek yabancı devlette, gerekse Türkiye’de cezanın veya cezaya konu olan suçun genel af, özel af veya cezayı ortadan kaldıran veya hafifleten nedenlerle değişmesi hâlinde hükümlünün bu durumdan istifade edip etmeyeceği hususunun bulunduğu yer ağır ceza mahkemesince karara bağlanacağı hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 32- Maddeyle, Türkiye’den yabancı devlete yapılacak hükümlü nakli işlemlerinin usulü ve şartları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendiyle, Tasarıyla yürürlükten kaldırılması öngörülen 3002 sayılı Kanundan farklı olarak, yabancı uyruklu şahısların uyruğu bulunduğu yabancı devlete nakillerinin yanı sıra, uyruğa bakılmaksızın güçlü sosyal bağlarının bulunduğu yabancı devletlere nakillerine de imkân getirilmektedir. Böylelikle yabancı bir ülkeyle güçlü sosyal bağları olan bir Türk vatandaşının, Türkiye’den bu devlete nakli mümkün hale getirilmektedir. Örnek olarak Almanya’da doğup büyüyen ve ailesi bu ülkede bulunan Türk vatandaşı bir hükümlünün, talebi olması ve Alman makamlarının kabulü hâlinde, Almanya’ya nakli gerçekleştirilebilecektir.

Birinci fıkranın (b) bendinde, hükümlünün ya da kanunî temsilcinin rızasıyla nakil işlemlerinin başlatılabileceği düzenlenmektedir.

Birinci fıkranın (c) ve (ç) bentlerinde, hükümlü hakkında Türkiye’de verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ve mahkûmiyet kararına konu fiilin nakli istenen yabancı devlet hukukuna göre suç teşkil etmesi şartının aranacağı hükme bağlanmaktadır.

Birinci fıkranın (d) bendinde, hükümlünün yerine getirmesi gereken bakiye en az altı aylık hapis cezasının bulunması aranmakta ancak, istisnâ hâllerde her iki devletin merkezi makamlarının anlaşması durumunda, daha az süreli mahkûmiyet hükümlerinin infazı amacıyla da nakil mümkün hale getirilmektedir.

Birinci fıkranın (e) bendinde, nakil talebinde bulunan hükümlü hakkında başka bir suçtan dolayı Türkiye’de soruşturma veya kovuşturma bulunmaması şartı öngörülmektedir. Düzenlemeyle, başka bir suçtan dolayı ülkemizde adli takibat altında olanların, nakil yoluyla ülkemizden ayrılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlete nakil talebinde bulunan hükümlüyle ilgili olarak, nakil şartlarının incelenebilmesi için yabancı devlete iletilecek belgeler düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, Merkezî Makamın nakil talebini ret yetkisi ve dayanakları gösterilmektedir. Nakil talebinin, hükümlünün sosyal rehabilitasyonuna katkı sağlamayacağı, ceza adaletinin amaçlarına hizmet etmeyeceği veya Türkiye’nin millî güvenliği ile temel çıkarlarına uygun düşmeyeceği hususlarında yapılacak değerlendirmenin Merkezî Makama ait olduğu belirtilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, hükümlü hakkında hapis cezası ile birlikte para cezasına hükmedilmesi hâlinde, nakil için öncelikle para cezasının ödenmiş olması şartı getirilmektedir. Bununla birlikte, para cezasının ödenmemesi hâlinde izlenecek infaz usulü gösterilerek, ödenmeyen para cezalarının tek başına hükümlü nakline engel olmasının önüne geçilmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, nakil talebinin kabul edilebilmesi için talebe konu mahkûmiyet kararında hükmedilen yargılama giderlerinin ödenmesi koşulu aranmakla birlikte, hükümlünün yargılama giderini ödeyemeyecek durumda olduğunun tespit edilmesi hâlinde, yargılama gideri ödenmeksizin de nakline karar verilebileceği düzenlenmektedir. Böylelikle, yüksek bir meblağa ulaşmayan yargılama giderinin ödenmemesi durumunun hükümlü nakline engel olmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasında, hükümlünün nakline karar verilebilmesi için naklin yapılacağı yabancı devletten hükümlünün ceza infaz kurumlarında kalacağı süre ve infazın nasıl yapılacağına bildirilmesinin istenmesi ve bu bilginin hükümlüye tebliğ edilmesi hususu düzenlenmektedir.

Maddenin yedinci fıkrasında ise Türk mahkemelerince hükümlü hakkında verilen hapis cezasının bakiye kısmının, hükümlünün nakil talebinde bulunduğu yabancı devlette yerine getirilmesi talebine yabancı devletin muvafakat vermesi hâlinde, hükümlünün nakline nihai olarak Adalet Bakanının karar vereceği düzenlenmektedir.

MADDE 33- Maddeyle, hükümlünün yabancı devlete nakli ve bu devlette infazın sonuçları düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, naklin gerçekleşmesinden sonra, infaz sırasında ortaya çıkacak özel durumlar ile infazın tamamlanması ve hükümlünün firarına ilişkin bilgilerin yabancı devletten istenmesi düzenlenmektedir. Düzenlemeyle, Merkezî Makam aracılığıyla yabancı devletten temin edilen bilgilerin, mahkûmiyet kararını veren mahkemeye iletilmesi öngörülmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında, yabancı devlette infazın tamamlanması veya infaz kabiliyetini kısmen veya tamamen kaybetmesi hallerinin doğuracağı sonuçlar hükme bağlanmaktadır. Bu fıkra, Hükümlülerin Nakline Dair Sözleşmenin 8 inci, 12 nci ve 14 üncü maddelerine uyumlu olarak düzenlenmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise, naklin gerçekleşmesinden sonra yabancı devletin nakil konusu mahkûmiyet hükmünü infaz edememesi hâlinde, infaz işlemlerine Türkiye’de devam edileceği hükme bağlanmaktadır.

MADDE 34- Maddeyle, uluslararası adli işbirliği taleplerinin yerine getirilmesi sırasında yapılan giderlerin hangi devlet tarafından karşılanacağı belirlenmektedir. Buna göre giderler, merkezî makamların aksine bir mutabakatı bulunmaması hâlinde, yerine getiren devlet tarafından karşılanacaktır.

Soruşturma veya kovuşturmanın sonuçlandırılması amacıyla iade talebinde bulunulması hâlinde, talebin yerine getirilmesi için yapılan masraflar, yargılama giderlerinden sayılacak ve suçüstü ödeneğinden karşılanacaktır. Mahkûmiyet kararlarının infazı amacıyla iade talebinde bulunulması hâlinde ise talebin yerine getirilmesi için yapılan masraflar, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre hükümlüden tahsil edilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında ise hükümlünün bulunduğu yabancı devletten Türkiye’ye nakli için yapılacak masrafların hükümlü tarafından karşılanacağı belirtilmektedir. Söz konusu masraflar hükümlü veya onun adına herhangi bir kişi tarafından Adalet Bakanlığınca bu maksatla açılan hesaba yatırılacaktır. Hükümlünün nakil masraflarını karşılayamayacak durumda olduğunun tespit edilmesi halinde mahkûm olunan suçun niteliği, naklin kamusal yararı, kişinin bulunduğu devletteki cezaevi koşulları, infazı gereken bakiye cezanın süresi gibi hususlar gözönünde bulundurulurken nakil masraflarının Adalet Bakanlığının bütçesinden karşılanabileceği düzenlenmektedir.

MADDE 35- Maddeyle, Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerin Adalet Bakanlığının tarafından yürürlüğe konulması öngörülmektedir. Zira Tasarıda, uluslararası adli yardımlaşmayla ilgili ayrıntılı hükümlere yer verilmesi yanında, ikincil mevzuata bırakılan konular da bulunmaktadır.

MADDE 36- Maddeyle, Tasarıda yer alan düzenlemeler doğrultusunda uygulama kabiliyeti kalmayan bazı hükümler yürürlükten kaldırılmaktadır.

2080 sayılı Ceza Kovuşturmalarının Aktarılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi'nin Onaylanması ve Uygulanması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi ile 2081 sayılı Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesinin Onaylanması ve Uygulanması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları ile 5 inci maddesi Tasarıda yer alan hükümler doğrultusunda yürürlükten kaldırılmaktadır.

Tasarıda yer alan infazın devri ve hükümlülerin nakline ilişkin hükümler karşısında 3002 sayılı Türk Vatandaşları Hakkında Yabancı Ülke Mahkemelerinden ve Yabancılar Hakkında Türk Mahkemelerinden Verilen Ceza Mahkûmiyetlerinin İnfazına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmaktadır.

İade konusunda Tasarıda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmesi nedeniyle Türk Ceza Kanununun "Geri verme" başlıklı 18 inci maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 37- Yürürlük maddesidir.

MADDE 38- Yürütme maddesidir.